

KLÁRA TRSKOVÁ / 23. 3. 2020

Současná pandemie a čekání na obrodu společnosti ve filmu *Bílá nemoc*

Film *Bílá nemoc*, který v roce 1937 natočil Hugo Haas podle divadelní hry Karla Čapka, poukazuje na několik témat, která se znovu vynořují i v současné celospolečenské debatě o pandemii. Lidstvo ve filmu čelí nemoci, která „hrozí stát se pandemií“ a které „ovšem podléhají osoby jenom plně dospělé, asi tak od pětáctiřiceti nebo padesáti let nahoru, mladší organismy nikoliv“. Postavy filmu oscilují mezi paralyzujícím strachem ze smrti a zlehčováním situace. Středostavovský úředníček prohlašuje, že velký výskyt nemoci je „nesmysl, to už je taková panika. Zavřít ty malomocné a nepustit je mezi lidi! Jak se na někom ukáže bílá nemoc, pryč s ním. A je to!“ Nucená karanténa obyvatel se zdá jako správné řešení, dokud samozřejmě nestihne postavy samotné nebo jejich blízké.

Doktor Galén umí jako jediný bílou nemoc efektivně léčit, ale vedení nemocnice ho propustí kvůli jeho politickým názorům. I když má tento lékař lehce dostupný lék pro všechny, rozhoduje se léčit pouze chudé, protože si uvědomuje, že bacil bílé nemoci zasahuje různé sociální vrstvy zcela odlišně. Bohatým navrhuje léčbu výměnou za podporu mírového řešení všech konfliktů. Ideologie je tak ve filmu nakonec důležitější než vlastní záchrana nemocných. Podobně zafungovala čínská policie, když v prosinci 2019 lékař a whistleblower Li Wen-liang upozorňoval na nový virus.

Bílá nemoc vytváří mezigenerační přerýv, mladých lidí se netýká, protože na ni neumírají. S podobnou situací se setkáváme i nyní. Lidé s oslabeným imunitním systémem, především ti v důchodovém věku, se nyní ocitají v ještě větší sociální izolaci. Jejich příbuzní omezují své návštěvy na minimum, protože tím mají chránit jejich zdraví. Tito lidé jsou pak veřejností vnímáni jako slabší, jako kdyby úmrtí nad

šedesát pět let vlastně nebyla tak závažná jako smrt mladých. Pokud tato skupina čelila silnému ageismu i před pandemií, nyní se problém ještě prohlubuje.

Bacil ve filmu *Bílá nemoc* funguje jako prostředek obrody, očekává se, že odstraní zpátečnický smýšlející a bezcitnou starší generaci, která podporuje válku a fašistický systém. Mladá dívka si povzdychne, že „teď to snad bude lepší“ a její otec rozčileně dodá: „Jenom co vychcípají lidi kolem padesátky, vid'!“ Podobnou paralelu nalezneme v parodickém videu kanálu Browser Ballett *Corona rettet die Welt* (*Korona zachraňuje svět*), kde zaznívá, že na virus umírají právě ti, kteří v posledních padesáti letech devastovali naši planetu. V této rovině je virus chápán jako něco pozitivního, obrodného, jako řešení ekologické krize, protože omezení cestování má viditelně pozitivní dopady na snižování emisí. Finanční ztráty jednotlivců a firem zase implikují debaty o nutnosti sociální změny, vrací se například myšlenka na zavedení nepodmíněného základního příjmu.

Film tedy pokládá mnohé otázky po odpovědnosti jednotlivce za společnost jako celek a stojí za to se nad nimi pozastavit, protože se pravděpodobně budou vracet s každou další výjimečnou situací. *Bílá nemoc* a množství dalších filmových titulů jsou i v době pandemie volně ke zhlédnutí na Youtube kanálu Česká filmová klasika.